

НІВЕЛЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

*Старовойтова Марина,
адвокат, заступник голови правління ГО “Всеукраїнське об’єднання
адвокатів, які надають безоплатну правову допомогу”*

Презентація підготовлена тренерами
системи безоплатної правової допомоги

ПІДСТАВИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

- Якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, не можливо отримати в інший спосіб
- Негласні слідчі (розшукові) дії має право проводити:
 - слідчий;
 - за його дорученням уповноважені оперативні підрозділи;
 - можуть залучатись до проведення негласних слідчих дій за рішенням слідчого або прокурора також інші особи.

Проводяться виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких та особливо тяжких

Хто має право приймати рішення щодо проведення НСРД

- ПРИЙМАЄ:
- слідчий;
- прокурор;
- слідчий суддя за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором.

Виключно прокурор приймає рішення про проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії, як контроль за вчиненням злочину

Ніхто не може зазнавати втручання у приватне життя без ухвали слідчого судді

- Ст. 267 КПК – обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи
- Ст. 268 КПК – установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу
- Ст. 269 КПК – спостереження за особою, річчю або місцем
- Ст. 270 КПК – аудіо-, відеоконтроль місця
- Ст. 272 КПК – виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації
- Ст. 274 КПК – негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження
- Ст. 275 КПК – конфіденційне співробітництво
- Ст. 271 КПК – контроль за вчиненням злочину

- У виняткових невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та запобіганням вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, негласна слідча (розшукова) дія може бути розпочата до постановлення ухвали слідчого судді за рішенням слідчого, узгодженого з прокурором, або прокурора. У такому випадку прокурор зобов'язаний невідкладно після початку такої негласної слідчої (розшукової) дії звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді

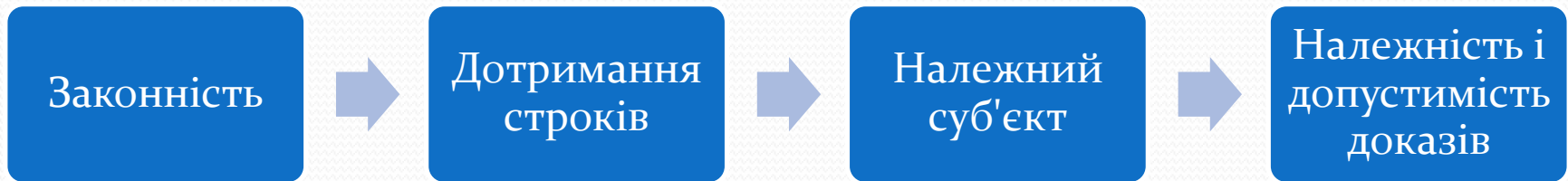
Знищення результатів НСРД

- Виконання будь-яких дій з проведення негласної слідчої (розшукової) дії повинно бути негайно припинено, якщо слідчий суддя постановить ухвалу про відмову в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії.
- Отримана внаслідок такої негласної слідчої (розшукової) дії інформація повинна бути знищена (ч. 3 ст. 250 КПК)

Строки

- У рішенні про проведення негласної слідчої (розшукової) дії зазначається строк її проведення
- Строк дії ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії не може перевищувати 2 місяці
- **Строк проведення негласної слідчої (розшукової) дії може бути продовжений**

На що звернути увагу захиснику?

Важливо!

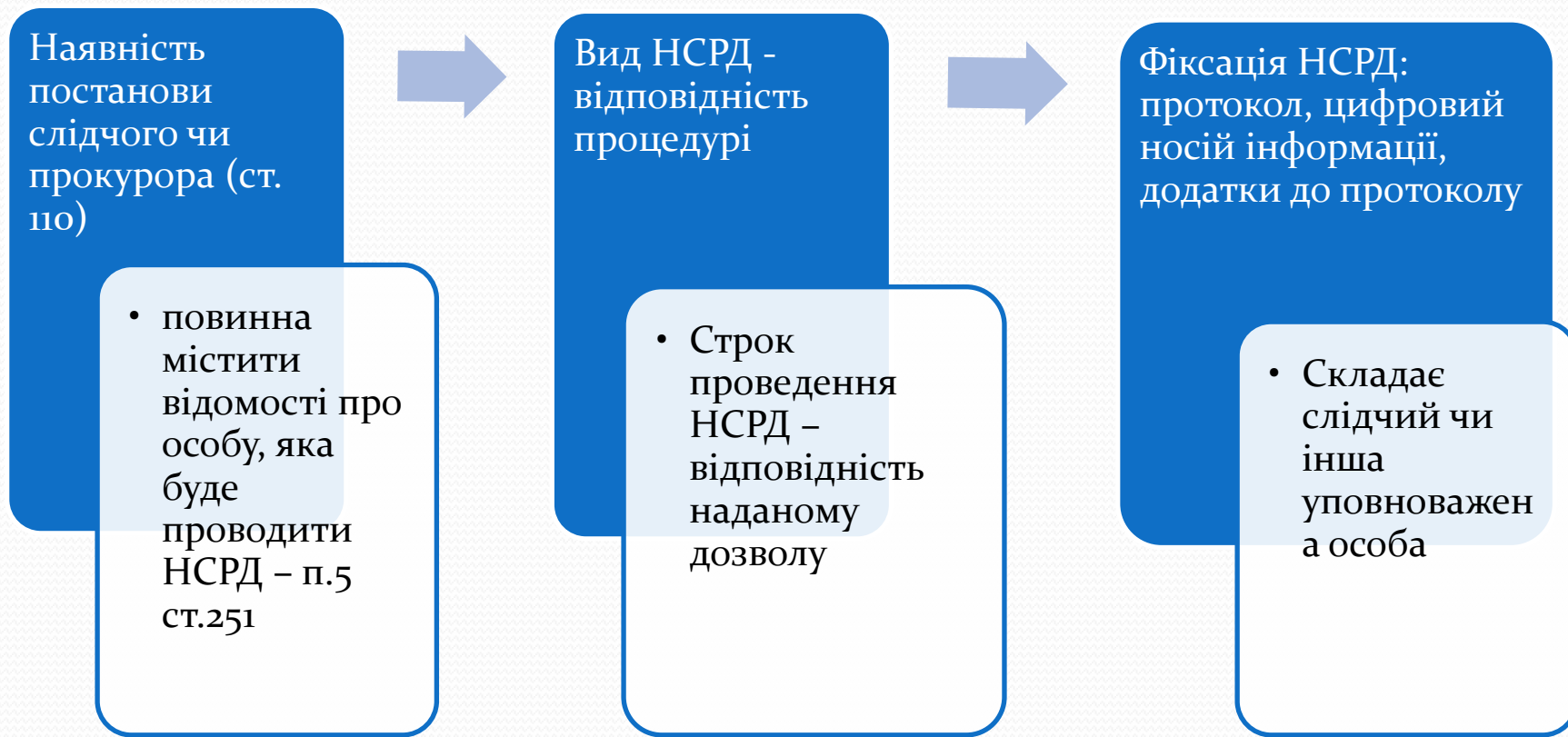
Ознайомлення з матеріалами НСРД сторони захисту, потерпілого здійснюється лише в порядку ст. 290 КПК, положення ст. 221 КПК до них не застосовуються.

Особи, які проводили або були залучені до НСРД, можуть бути допитані як свідки з приводу підготовки й проведення, навіть якщо надавали допомогу на конфіденційній основі (ч.2 ст.256 КПК).

Відкриття матеріалів НСРД 290 КПК

Оформлення рішення про проведення НСРД

Вимоги до постанови слідчого, прокурора:

- 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;
- 2) правову кваліфікацію злочину із зазначенням статті (частини статті) КК;
- 3) відомості про особу (осіб), місце або річ, щодо яких проводиться НСРД;
- 4) початок, тривалість і мету НСРД;
- 5) відомості про особу, яка буде проводити НСРД;
- 6) обґрунтування прийнятої постанови, у тому числі обґрунтування неможливості отримання відомостей про злочин та особу, яка його вчинила, в інший спосіб;
- 7) вказівку на вид НСРД, що проводиться.

Використання результатів НРСД

Протоколи НРСД з додатками не пізніше 24 годин передаються прокурору, який приймає рішення щодо збереження тих, які планує використовувати у провадженні (ч.3. 4 ст.252 КПК)

Грифи секретності матеріальних носіїв інформації щодо проведення НРСД підлягають розсекреченню на підставі рішення прокурора (п.5.9, 5.10 Інструкції)

Розсекречені матеріальні носії інформації, які прокурор має намір використати як докази під час судового розгляду, зберігаються в його службовому сейфі чи в сейфі слідчого за вказівкою прокурора (п.5.29 Інструкції).

Встановлена інформація про інший злочин використовується в іншому провадженні лише на підставі ухвали слідчого судді і за клопотанням прокурора – у разі відмови підлягають негайному знищенню

Важливі моменти для захисту

- Протоколи за результатами НСРД складаються в письмовій формі
- Додатки до протоколу мають бути належним чином виготовлені, упаковані з метою надійного збереження, засвідчені підписами осіб, які виконували НСРД (ст.105 КПК)
- Фіксація результатів НСРД повинна здійснюватись таким чином, щоб була можливість експертним шляхом встановити їх достовірність (п.4.8 Інструкції)
- Дослідження інформації, отриманої із технічних засобів, оформлюється протоколом, в якому відтворюється відповідна її частина (ч.1 ст.266 КПК)
- Технічні засоби, а також первинні носії отриманої інформації повинні зберігатись до набрання законної сили вироком суду (ч.2 ст. 266 КПК) та можуть бути предметом дослідження спеціалістів або експертів (ч.3 ст.266 КПК)

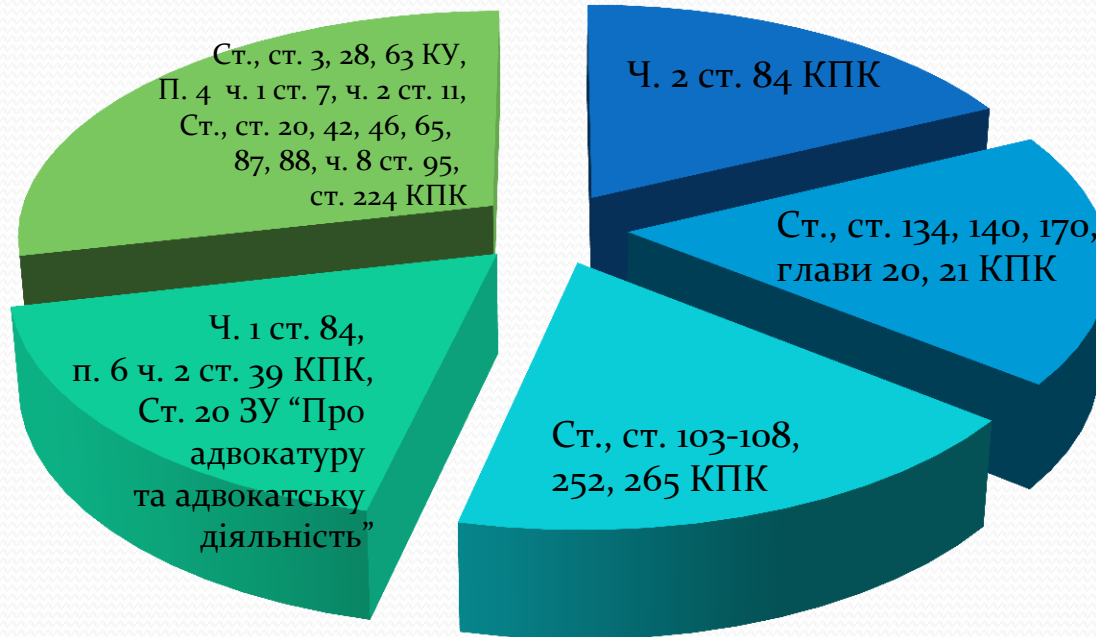
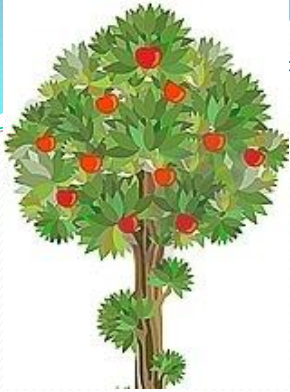
Захист прав особи, щодо якої проводились НСРД

- Обов'язковим є складання прокурором або за його дорученням слідчим письмового повідомлення особи, конституційні права якої були тимчасово обмежені під час проведення НСРД, а також підозрюваного і його захисника протягом 12 місяців з дня припинення, але не пізніше звернення до суду з обвинувальним актом (ст. 253 КПК України).
- Постановою прокурора має бути оформленим рішення про знищення речей та документів, які прокурор не визнає необхідними для подальшого проведення досудового розслідування (ч.1 ст.255 КПК), а також отримані без відповідного дозволу слідчого судді (ч. 3 ст. 250 КПК).
- Прокурор зобов'язаний письмово повідомити власника речей або документів, отриманих в результаті проведення НСРД, якщо цей власник може бути зацікавлений у їх поверненні (ч. 3 ст. 255 КПК).
- **Зазначені документи повинні бути долучені до матеріалів кримінального провадження.**

Нівелювання результатів НСРД

- У випадку невідповідності процесуальних документів вимогам КПК України, **які у відповідності до ст. 99 ч.2 п.3 є доказами**, захисник повинен клопотати про недопустимість доказів отриманих при проведенні негласних слідчих дій (ст.87, 89 КПК).
- *В кожному окремому випадку, адвокат має розуміти, в який саме момент необхідно, здавалось би, докази сторони обвинувачення, обернути на користь підзахисного.*

Ознаки допустимості доказу

- Належне джерело
- Належна процедура одержання
- Належне процесуальне оформлення
- Належний суб'єкт
- Належний порядок

Нівелювання результатів НСРД

- Адвокат обов'язково перевіряє:
- Чи не порушено права особи, які можуть бути обмежені тільки на підставі ухвали слідчого судді;
- Чи відповідають процесуальні документи вимогам КПК;
- Чи не було провокування до вчинення злочину;
- Встановлення та розсекречення осіб, які брали участь у негласній слідчій дії.

Провокація: Дворівневий тест

- 1. Матеріальний елемент «з об'єктивним підходом»:
 - - чи агенти держави залишились в межах «переважно пасивної» поведінки, чи вийшли за ці межі?
- 2. Процедурний елемент:
 - - чи заявник міг ефективно підняти питання про провокацію під час національного провадження і яким чином з цим його зверненням повелися?

Перевірка результатів НСРД

- *Інструкцією про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5/)* передбачено обов'язок слідчого забезпечити в кримінальному провадженні можливість дослідження носіїв інформації негласної слідчої(розшукової) дії, а також СТЗ.
- *Судові експертизи, експертні дослідження технічних засобів (виробів) на предмет їх віднесення до СТЗ проводяться державною спеціалізованою експертною науково-дослідною установою СБУ – Українським науково-дослідним інститутом спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України (ІСТЕ СБУ).*

Пошук в Інтернеті

Google

Яндекс

facebook®

В контакте

КОРОЛІВСТВА

(SAUNDERS v. THE UNITED KINGDOM)

- Право не свідчити проти себе головним чином пов'язане з повагою до бажання обвинуваченого мовчати. Як цілком зрозуміло, у правових системах Договірних Сторін Конвенції та в інших державах це правило не поширюється на використання в кримінальному провадженні матеріалів, які можуть бути отримані від обвинуваченого під примусом, матеріалів, які існують незалежно від волі підозрюваного, такі, як, між іншим, документи, отримані на підставі ордера, змушування дихати в алкогольно-респіраторну трубку, аналізи крові, сечі, зразки шкіри для аналізу ДНК.
- У цій справі Суд має на меті лише з'ясувати, чи використання обвинуваченням свідчень, отриманих ревізорами від заявника, означає невинувачене порушення цього права. Це питання Суд має вивчити з урахуванням усіх обставин справи. Особливо потрібно встановити, чи був заявник присилуваний давати свідчення та чи було використання результатів його свідчень у суді порушенням основних принципів справедливого судового розгляду, гарантованого пунктом 1 статті 6, складовим елементом якого є право не свідчити проти себе.

Практика ЄСПЛ

Стеження за допомогою аудіовізуальних засобів: «Р G і J Н проти Сполученого Королівства» п. 62 «...в разі, якщо записувач працює в приміщенні поліційної дільниці без відома або згоди відповідної особи, жодної істотної різниці не виникає. І в цій ситуації рівною мірою застосовується фундаментальний принцип, відповідно до якого норми внутрішнього права мають забезпечувати захист від свавілля і зловживань при використанні прихованих методів спостереження.»

Прослуховування: «Ван Вондель проти Нідерландів» Заявник скаржився на порушення його права на недоторканність приватного життя, бо ряд його (телефонних) розмов із паном Р. був записаний останнім з допомогою записувачів, які Департамент внутрішніх розслідувань Національної поліції надав панові Р., також давши вказівки щодо суті розмови, яку слід вести з заявником... п. 53 “... заявник був позбавлений мінімального ступеня захисту, на який він мав право відповідно до принципу верховенства права в демократичному суспільстві.”

Надання доступу до матеріалів НСРД в практиці ЄСПЛ

«Фуше проти Франції» п. 36 «Суд ... тому вважає, що заявникові для того, щоб він міг оспорити офіційний протокол щодо нього, було важливо дістати доступ до матеріалів його справи та отримати копії документів, які в ній містилися ... Оскільки такого доступу він не мав, то його позбавили змоги достатнім чином підготуватися до захисту і не забезпечили рівних процесуальних можливостей, що суперечило вимогам п. 1, 3 ст. 6 Конвенції...»

- “Моїсєєв проти Росії” п. 217 “Суд уже встановлював, що необмежений доступ до матеріалів справи й необмежене використання всіх записів, зокрема й можливість отримати за потреби копії відповідних документів, є важливими гарантіями справедливого судового розгляду в межах люстраційного провадження. Нездатність забезпечити такий доступ спонукало Суд зробити в своїй оцінці висновок про порушення принципу процесуальної рівності сторін ...»

Щодо знищення матеріалів

«Натунен проти Фінляндії» п. 44, 47 «...Суд зазначає, що представлені матеріали не дозволяють перевірити число знищених матеріалів або їхній зміст... У цій справі знищення певних відомостей, здобутих шляхом прослуховування телефонних розмов, не дало змоги захистові перевірити свої припущення щодо їхньої релевантності і довести правильність останніх у судах першої інстанції»

Успіхів Вам !

Д
я
к
у
ю

з
а

у
в
а
г
у